

Stockflecke

G. J. 1700

Thes. P. VIII. 367 641.

EXPLICATIO

ἑλεγκτικῆ

Evangelii Dominicæ primæ
post Epiphaniarum Festum.

Quam

DEO DVCE

P R E S I D E

Dn.

JOHANNE GERHARDO

DOCTORE ET PROFESSORE
THEOLOGO.

Suo

Patrono & Præceptore & Affine

honorando

Publicè

ad disputandum proponit

M. WILHELMUS LYSERUS

ANNO M DC XVII.

J E N Æ

Typis TOBIÆ STEINMANNI.

VIRIS
admodum

REVERENDIS MAGNIFICIS STRENUIS
AMPLISSIMIS CONSULTISSIMIS
quâ virtutem, quâ experientiam, quâ doctrinam,
PRÆCELLENTISSIMIS

D N N.

PRÆSIDI & ASSESSORIBUS
SUPREMI ELECTORALIS CONSISTORII
DRESDÆ

PRUDENTISSIMIS, INTEGERRIMIS,
FIDELISSIMIS, VIGILANTISSIMIS,
MERITISSIMIS, DIGNISSIMIS;

meis

DOMINIS & PATRONIS

summè

HONORANDIS SUSPICIENDIS

Quia debui
meritò.

Quia volui
lubens

Hanc

συζήτησιν

ἐλεγυλικήν

In mei

Commendationem

humiliter submisſe

offero

M. WILHELMUS LYSERUS.

EVANGELIUM

DOMINICÆ I. POST EPI-
phaniorum Festum.

Luc. 2. à v. 41. ad finem usq. cap.

THESIS. I.

Christus omnes sanctificaturus æta- ^{Proemium}

tes, in omnibus singulare quid præstitit. Qua de re eleganter Iren. *advers. hæres. l. 2. c. 39.* *Omnem ætatem sanctificabat, per illam qua ad ipsam erat similitudinem. Omnes enim venit per semetipsum sal-*

vare: Omnes inquam, qui per eum renascuntur in Deum, infantes & parvulos & pueros & juvenes & seniores. Ideo per omnem venit ætatem & infantibus infans factus sanctificans infantes, in parvulis parvulus, sanctificans hanc ipsam habentes ætatem, simul & exemplum illis pietatis effectus, & justitia & subjectionis. Juvenibus & exemplum juvenibus sciens & sanctificans Domino. Sic & senior in senioribus, ut sit perfectus magister in omnibus, non solum juxta expositionem veritatis, sed secundum ætatem, sanctificans simul & seniores, exemplum illis quoq. sciens. De infantia hætenus actum: Puerilis & juvenilis ætas in nostro describitur Evangelio; illa in anni duodecimi, hæc in reliquorum 18. annorum gestis: Cumq. in prioribus gestis festi visitatio & pueri amissio occurrat; Tres Evangelii constituimus partes, in quibus consideramus Christum
1. in templo. 2. in Schola. 3. In domo.

PRIMA PARS.

Christus in templo.

II. Occurrit primò historia occasio. 2. Christi adscensio. 3. Festi Parentum celebratio. Illa est anniversaria parentum profectio. Vbi nota 1. *Per-* profectio.
sonas, videlicet Christi parentes, (observat *Vatablus* quædam exemplaria

emplaria Græca habere *Joseph & mater ejus*) alter curæ cui ma-
 data *Ex. 23, 17. 34, 23. Levit. 23. Deut. 16.* altera naturæ de qua qua-
 stione 6. 2. *Professionis iteratione*, quotannis id faciebant. 3. *Ter-*
minum, Hierosolymam, denominatam *Psal. 122, 13. 2. Par. 7, 12.*
 distantem Nazaretha itinere tridui 16. ferè milliarium, vel (ut *Bro-*
cardus notante *Brugen*: putat) ut minimum 27. Leucarum. 4.
Tempus, festum Paschæ, quod *quidam* exclusivè accipiunt, ut in re-
 liquis duob. festis indulgentia legis remotiorib. pepercerit; *quidã*
 v. (ut *Beda in Homil. & ex Pontificiis etiam Fr. Luc. Brugen. Comm.*
tom. III. super h. l. Salmer. tom. 3. Tr. 46. nec alienus est *Jansen. c. 12.*
Concor. Evang.) affirmationem non esse exclusionem putantes, fe-
 sti Paschatos tantum mentionem fieri autumant, vel quia illo quod
narrandum contigerat, vel quia illo solo Maria ascendere soli-
ta. *Tempus causam impulsivam & finalem* adscensionis simul in-
 volvit.

2. *Christi*
adscensio
ad festum.

III. In *Christi adscensione ad festum* cõsideranda sunt ejus, 1. *Persona*,
 quæ nec legi subjecta, nec Sacramento indigebat, subjicit se tamen
 etiam huic ordinationi sicut toti legi. I. nostri causa. II. ut se ex
 Israelitarum numero esse ostenderet. III. ut confirmaret Sacra-
 mentum à Deo institutum duraturum usq; ad ejus immolationem.
 2. *atas*, videlicet annum duodecimum jam egressus erat. Confer
 Typum Simsonis *Jud. 14, 6.* Salomonis *1. Reg. 3.* Danielis *Dan. 13.*
 Discrepant hîc authores, *quidam* enim hac vice primùm fuisse à
 parentibus Christum Hierosolymam deductum putant, quia me-
 tuerant hæcenus Archelaum *Matt. 2.* addi potest videri infantes ad
 esum agni Paschalis haud fuisse admissos. *Vid. Dn. D. Præsid. Tom.*
 4. *Loc. De circumcissione & agno Paschali S. 44.* *Contraria sententia*
 probabilior videtur. I. Quia Lucas non dicit, quod tunc primùm
 secum duxerint, sed quod tunc remanserit Hierosolymis. II. Nec
 verisimile parentes tam carum puerulum solum reliquisse. III. Ne-
 gligentia insignis fuisset, si prima vice melius non observassent.
 IV. Conjecturam, esse videlicet in comitatu, ex illis quæ prius ac-
 ciderant, videntur collegisse. Timorem de Archelao facile excu-
 tere potest & timor Dei ei præferendus & latendi commoditas in
 confluente tanta turba, & temporis brevitatis, cum non habitatio-
 nis sed peregrinationis causa Judæam adirent: nec denique eviden-
 ter constat, Archelaum hoc anno relegatum fuisse. *Consentit*
August.

August. lib. 2. de consens. Evangel. c. 10. Chemnit. lib. 1. Harm. Evang. c. 15.

IV. In festi celebratione perpende 1. Erga legem observantiam: adscendunt (Græca exemplaria plæraq; legunt ἀναβαίντων, sed Reg. 3 Festi celeo
Cod. in præsentī ἀναβαίντων, quod & Brug. in Not. ad var. lect. in bra:ia
suo octavo invenit codice) non ex curiositate aut voluptate, sed
κατὰ τὸ ἔθος secundum consuetudinem, prout requirebat mos festi:
consuetudinem hîc non ab hominibus excogitatam, sed ex lege
ortam intelligendam Th. 2. monstravit. 2. in sacris perseverantiam,
non discedunt priusquam ad finem perduxissent τὰς ἡμέρας illas
dies, ubi articulus vim habet ἀναφορικῶν. 3. Reditum ad œconomiam:
Piscator in Not. putat in his verbis (ἐν τῷ ἑσπέρῳ φθινάυτες) incipere
Apodosin periodi, sicq; ad subsequencia essent ea referenda: Sed
Syrus ad antecedentia refert: Ἐν ἡμέραις ἐπλήρου, reversi sunt:
Jesus autem puer &c.

QVÆSTIONES EX HAC PARTE.

I. An peregrinationes Pontificiæ probandæ? Peregrinationes vel
sunt Politicæ, ob varias in vita communi causas, vel Ecclesiasticæ,
religionis gratiâ institutæ. Hæ aliæ in V. aliæ in N. T. In V. T. quæ-
dam fuerunt prohibita, quædam mandata. Prohibita 1. ad Idola
gentium Jer. 2, 24. 2. ad excelsa Patrûm 1. Reg. 14, 22. in quibus
videlicet illi sacrificaverant Job. 4, 20. 3. ad serpentem aneum 2.
Reg. 18, 3. divino mandato olim erectum Num. 21. sed cum idolo-
latria accederet destructum. Mandata, ad locum à Deo electum,
Deut. 16, 17, 5. In N. T. quædam sunt sublata, ut V. T. cum reli-
quis ceremoniis Jer. 3, 16. Job. 4, 21. 1. Tim. 2, 8. quædam sunt li-
cite imò necessaria, ut 1. Spirituales à falsa doctrina 2. Cor. 6, 7.
Apoc. 14, 4. 2. secessiones ad loca in quibus purum religionis exer-
citium. 3. exilia in persecutionibus Matth. 10, 23. 23, 34. quædam
sunt illicita imò impiæ, ut Turcicæ, Mechem ad sepulchrum Maho-
meti. Vid. Philip. Lonicer. Tom. 1. lib. 2. c. 14. 15. 16. Chronic. Turc.
Pontificiæ ad loca sanctorum; quæ 1. non sunt necessaria, cum
Deus ubiq; præsens. 2. Non sunt à Deo madatæ. 3. Sunt verbo con-
trariæ M. 24, 23, 26. 4. Causa efficiens superstitio. 5. Forma èt-
rogant cum natura N. T. Johan. 4, 21. 1. Tim. 2, 8. 8. destituuntur
antiquitate, vid. orationem Greg. Nyssen. in cent. Magdeb. 4. c. 10.

col. 936. Hieron. ad Paulin. T. 1. Ep. 13. p. 102. Vitiosam ergo esse consequentiam, quam à parentum Christi peregrinatione V. T. mandata, & in N. sublata, ad Pontificias probandas Grodic. conc. 2. Bartscius Tom. 2. p. 93. Bellarm. Tom. 2. Cent. IV. lib. 3. de cultu Sanctor. c. 8. §. sed nihil horum: deducunt, quivis videt.

II. *An processiones Pontificiæ probanda?* Nostra de processionalibus eadem quæ de peregrinationibus sententia, quam vid. in *Dominica Palmarum* p. 2. q. 5. Eas Costerus in *Domin. Palmar.* p. 325. ut maximè velit ex profectioe hac, cum ne similitudo quidem ulla appareat, minimè probare poterit. Quærendo ergo pergimus.

III. *An Festorum observatio retinenda?* Triplici distinctione totam rem expediemus. 1. *Distinguiamus inter Festa, alia sunt Judæica, quæ fuerunt pars necessaria cultus divini, non sine mortali peccato omittendi, hebdomatica videlicet, mensura, anniversaria, septuennia, Jubilæa, atq; hæc sublata Gal. 4, 10. Col. 2, 16. Alia idololatrica, ut Festa Ethnica, & quædam Pontificia Sanctorum, (quandoque etiam incertorum, & de quibus nulla in Scripturis fit mentio,) ad eorum patrocinium promerendum: Huc referimus idololatricum Corporis Christi Festum, atq; hæc sunt abolenda. Alia sunt Christiana ad recordationem singularium beneficiorum Dei instituta, & hæc retinenda* 1. singularia enim qualia sunt Nativitas & resurrectio Christi, singulari modo & tempore sunt celebranda. 2. Celebritates istæ fortius memoriam beneficiorum repræsentant, & ad gratias agendas extrimulant. 3. Sicut Christiani suum Paschale. 4. Sicut Deus à beneficiis in V. T. Judæis exhibitis non solum se appellavit, sed ad recordationem eorum Festa instituit, ita cum in N. T. se etiam appellet à beneficiis illis, Deum & Patrem Domini nostri Jesu Christi, Festa quoque ad recordationem eorum erunt instituenda. 5. Cum ordo anni distinctiones temporis exigat, cur eas non potius à spiritualibus beneficiis quàm à Judæorum & Ethnicorum Festis describeremus.

2. *Distinguiamus in Festis inter genus & inter speciem. Genus sive* τὸ morale in V. T. fuit conventus ad Scripturarum lectionem & precum communium celebrationem Act. 15, 21. Luc. 4, 16, 17. 1, 10. hoc tantum abest, ut in N. T. sit sublatum, ut potius perpetuum talem Sabbatismum colere debeant Christiani, cum Christus suam præ-

praesentiam peculiariter talibus promiserit *Matth. 18, 20.* Ad speciem pertinent 1. *particulares celebrationis fines*, ut *typicus*, qui in N. T. impletus cessat. *Judaicus* ob peculiare beneficium Judaico exhibitum populo, qui alienus. 2. *Peculiares circumstantiae temporis, loci, modi*, & haec ad ceremoniale pertinent, quod ita quoad necessariam observationem conscientiae in N. T. sublatum, ut tamen omnia debeant fieri *ordine & decenter* 1. *Cor. 14, 40. Col. 2, 5.* nec deferenda congregatio *Heb. 10, 25.*

3. Distinguiamus inter *Festorum celebrationem & accedentem abusum*. Etsi enim in Novo Testamento non sit dierum discrimen *Rom. 14, 5, 6. Col. 2, 16. Galat. 4, 10.* & hinc quotidie quandoque Apostolica Ecclesia convenerit *Act. 21, 26. 5, 42.* at tamen cum jam fervor iste amplius non inveniatur, & alii necessitate quaerendi victus, alii vocationis laboribus, alii neglectu religionis impediti quotidie non conveniant: ad hosce excitandos certus septimanæ dies, & solennia quaedam Festa, ad communes preces, gratiarum actiones, Eucharistiæ celebrationem, Scripturarum & præcipuorum fidei articulorum explicationem, beneficiorum per Apostolos & alios nobis à Deo exhibitorum recordationem, Ecclesia liberè ordinis gratiâ constituit & conservat. Ab hac libera Ecclesiæ ordinatione separandus *abusus & in excessu & in defectu*. *In excessu* 1. *Judaizantium* videlicet operum necessitatis & caritatis prohibitio, de inchoatione Festorum scrupulosa disputatio. II. *Pontificiorum* 1. *cultus opinio* v. g. inesse Festis per se sanctitatem, esse cultum Dei ex opere operato, etiamsi vera desit pietas. 2. *meriti opinio*, putant enim peculiaria Festis inesse merita; eadem per se delere peccata. 3. *necessitatis opinio*. 4. *Pietati & negotiis Politicis* noxia multitudo. 5. *Adherens multiplex superstitio*, in ceremoniis ludicris, missaticis, in consecratione luminarium, herbarum &c. III. *nostrorum etiam quorundam* tantum illis diebus pietatis exercitiis studendum esse arbitrantium. *In defectu* 1. illorum, qui non ad pietatis exercitia, sed superbiam, ignaviam, imò nequitiam Festis abutuntur. 2. Calvinianorum, Puritanorum, Anabaptistarum confusio, ordinem hunc ab antiquissimis temporibus observatum interturbantium. His ritè observatis facile ferri potest iudicium de iis, quæ ex hoc loco de Festis deducunt *Stapleton. Prompt. Cathol. tex. 1. Bartsc. T. 2. pag. 102. quibus adde Bellarm. Tom. 2. Cont. 4. lib. 3. de cultu Sanctor. c. 16. ut & de illis, quæ Calviniani*

viniani celebrationi Festorum opponunt, vid. *Wolf. lib. 2. de tempore & ejus mutationibus c. 4.* Latiorem propositorum explicationem & confirmationem vid. *Tom. IV. Examin. Concil. Tritend. Chemnit.*

IV. *An consuetudines Ecclesiasticae piè servanda?* Prolixus de affirmativa in genere probanda est *Stapleton. Promp. Cathol. tex. 2.* Nos distinctione hac respondemus. *Consuetudines* versantur circa res vel fidei, vel *adiaphoras*. *Priores aut sunt in verbo Dei præscriptæ & necessariae*, huc pertinet consuetudo legis *Luc. 2. v. 27.* consuetudo Festi *v. 42.* confer *thes. 2. & 4.* *Aut sunt eidem contrariae*, & ut vitiosæ rejiciendæ, i. quia ad verbum Dei examinandæ *M. 19. 8.* in quo 2. expressè prohibentur *Levit. 18, 3. 2. Reg. 17, 33, 40,* 3. quia earum observatores hypocritæ *Matth. 15, 3. 4.* quia ne in Politicis quidem consuetudo rationibus aut legibus præscribere potest. 5. Quia ejusmodi consuetudo definitione bonæ consuetudinis destituitur, ut rectè *Cyprianus in Epistola contra Aquarios, Consuetudo, inquit, sine veritate est vetustas erroris.* 6. Multæ consuetudines Judæorum expressæ legi contrariæ v. g. *Luc. 22, 39. Job. 18. v. 39.* & Ethnicorum fuissent retinendæ. 7. Accedit consensus Patrum in ipso jure *Canon. Dist. 8. can. 4. 5. 6. 7. 8. 9.* citatus.

Posteriores aut sunt superstiosæ, & quia superstitio adiaphorum naturam mutat verboq; Dei contraria est, idem quod de præcedentibus esto de iis judicium; aut sunt scandalosæ & tollendæ *Heb. 10, v. 26.* *aut sunt onerosæ Ecclesiæ, vel ob pompam, vel ob multitudinem, (sicuti Augustin. Epist. 119. ad Januar. conqueritur suo tempore vix tolerabiliorem Christianorum quam olim Judæorum fuisse statum) & corrigendæ.* Extra. de consuet. 1. *aut sunt fructuosæ ad ordinem Ecclesiæ aliumvè finem utilem facientes, & non temerè nec sine consensu totius Ecclesiæ mutandæ. 1. Cor. 11. v. 16.* Quivis hinc videt confusionem consuetudinū necessariarum *Luc. 2. v. 27, 42.* ut & fructuosarum *Luc. 22. v. 39. 1. Cor. 11. v. 16. Luc. 1. v. 9.* imò etiam Politicarum constitutionum *Act. 25. v. 16.* Cum consuetudine vitiosa *Matth. 27. v. 15.* legi divinæ directè contraria: & superstiosa ciborum observatione Apostolico repugnante effato *Col. 2. v. 16.* non sine insigni fraude à *Stapletono* institutam fuisse.

V. *An Ecclesia in præceptis Dei dispensare possit?* Canonistæ asserunt

terunt, *Papam* (Illura n. Pontifici nomine Ecclesie intelligunt, cum in eo solo infallibilem auctoritatem esse statuunt juxta *Belarm. lib. 4. de Pont. Rom. c. 2.*) posse dispensare contra 4. prima concilia: item contra verba Evangelii, licet non contra mentem. Ecclesie id tribuit *Cardinalis Cusanus Epist. 2. & 3. ad Bohemos* citante *Morn. in mysterio iniquitatis p. 1230.* causam hanc addens quod *mutata Ecclesie sententia mutetur Dei judicium*: hincq; *Conc. Trid. sess. 5. caus. 2.* putat ministros dispensatores mysteriorum Dei appellari. Palliare ejusmodi dispensationem conantur. *Grodic. Conc. 2. Bartscius tom. 2. p. 108.* exemplo parentum Christi, qui cum Synagoga Judaica trium Festorum visitationem unâ permutârunt.

In genere quod attinet has dispensationes, mittimus jam 1. *Scripturarum defectum*, in illis enim universis tale privilegium Ecclesie nusquam tribuitur. 2. *blasphemum effatum*, quo Ecclesia (imò Papa) supra Deum ita extollitur, ut hic pro illius libidine judicium mutare teneatur. 3. *equivocationis lusum* in voce dispensationis, quæ non *οικονομια* mutantis & pro arbitrio agentis, sed *οικονομια* obtemperantis officium designat. Urgemus tantum affirmativam pugnare. 1. *Cum natura vera Ecclesie*, ea enim ad verbum alligata; nō mutare sed audire & servare &c. est nota eorū, qui ex Deo sunt, *Job. 8, 47.* ovium Christi *Job. 10, 27.* & diligentium Christum *14, 23.* Pactum conjugale hoc est, *Esa. 59, ult.* idq; ipse *Petrus à Soto in refut. conf. Wirtenb. concedit.* 2. *cum natura verbi & præceptorum divinorum*, quæ nec additionem, nec detractionem, sicq; nullam mutationem patiuntur, *Deut. 4. 5. 12. Matt. 15. Ap. 22, 18, 19.* 3. *cum natura dispensationis*: dispensatio enim juxta ipsos Pontificios est *relaxatio juris communis facta cum causæ cognitione, ab eo, qui jus & potestatem habet dispensandi: ut scilicet sit licentia vel mutandi aliquid in lege, vel faciendi aliquid contra legem*: at licentiam hanc solus Legislator Deus dare potest. Unde *Baldus* rectè dixit, *tales Pontificis dispensationes esse dissipationes.*

Distinguimus tamen, si in genere de dispensatione quærat inter casus, 1. *necessitatis* non cujusvis sed planè immutabilis. 2. *infirmittatis* agnoscendæ non imitandæ. 3. *libertatis* in rebus adiaphoricis: in prioribus duobus solus Deus, in postremo Ecclesia dispensare potest. Exemplum parentum Christi nil probat, cum nulla exclusiva adsit, confer *th. 2.* petitio igitur principii committitur, donec

B

reliquis

reliquis Festis eos non ascendisse probetur. Si hoc vel maximè poneretur, pertineret ad casus infirmitatis, tenebris eorum temporum cum reliquis abusibus & doctrinæ corruptelis ascribendæ, non verò approbandæ.

VI. *An ἐθελοδενσικία probanda?* Opera voluntaria & ex propria devotione, intentione & electione orta, nec in verbo Dei præscripta (ita enim ornant Pontificii suos electitios cultus; de adiaphoris enim quæ per se & in se cultus non sunt, sed ad illum tantum serviunt, libertas Christiana etiam nobis nota est) exemplo Mariæ probare *Staplet. Prompt. Cathol. t. 1. Coster. p. 131. Gradicius, Bartscius &c.* sed frustra conantur. Maria ascensionis suæ varias potuit habere causas, etsi enim solum viros lex obligaret, & Maria sub eodem cum Christo habitans recto templi Dominum domi haberet: ascendit tamen Hierosolymam *vel* ob singularem sollicitudinem de marito ob senium & filio ob pueritiam debiliore: *vel* ob specialem gratitudinem: specialia enim beneficia specialem requirunt pietatem: *vel* ob filii cognitionem, cum sciret se adducere illum Puerum, qui ut dominator ad templum illud venturus, *Malach. 3, 1. Hag. 2, 8. vel* ob alium arcanum Spiritus S. instinctum. Nulla tamen hinc consequentia ad ascensionem hanc fuisse in se cultum divinum, sed potius cultui in templo Deo juxta ejus mandatum exhibendo inserviebat. Nulla ergo itidem consequentia ab hac libera actione Mariæ ad cultus Papisticos meritorios, de quibus plura vide *Dominica I. Adventus & Palmarum p. 2. quest. 6.*

VII. *An pii opera supererogationis prestare possint?* *Marianos docet multa opera supererogationis prestare: ait Osor. p. 246. id etiam asserit Coster. p. 130.* Affirmativam ergò defendunt, contrariam naturæ & conditioni 1. *Piorum tum* quia adhuc peccata circumportant *Rom. 7. 1. Joh. 1, 8. coguntur petere remissionem peccatorum &c. tum* quia tantum primitias hac in vitâ acceperunt *Rom. 8. v. 23. tum* quia omnia faciendo sunt servi inutiles *Luc. 17, 10.* (exceptionum Costerianarum & Bellarminianarum refutationem, vide apud *D. D. Præsid. Tom. 3. de Evang. S. 87. Heilbrun. in Encyclopaed. Bapsthum Art. 3. p. 70.*) 2. *oper. bonorum quæ imperfecta, ob admixta peccata & imperfectam renovationem 2. Cor. 4, 16. impura, Esa. 64. v. 6. Debita: omnia enim à Deo accepimus 1. Corinth. 4.*

rintb. 4, 7. Ergo & eidem omnia debemus. 3. supererogationis,
quæ requirit & *precedentium solutionem*, at nulla bona opera præ-
gressam offensionem tollere possunt: & *plenariam legi satisfactio-*
nem, hæc soli Christo competit, & *omnium reliquiarum peccati ex-*
clusionem & meritoriam operum justificationem, quæ expressè reji-
citur *Pf. 143, 2. 4. legis*, quæ *tum* ipsa perfecta, cui nihil addendum
Deut. 4, 2. 12, 32. tum perfectam requirit obedientiam ex toto corde
& totâ animâ. Ergo nihil superest, non debitum, quod erogemus:
hinc jugum intolerabile *Act. 15, 10. tum* nos de imperfectione ad-
monet, pii enim adhuc carnem habent, per quam lex infirmatur,
ut sit impossibilis *Rom. 8, 3.* at si quod debemus præstare non pos-
sumus, quid supererogabimus?

Ad exemplum Mariæ quod attinet, 1. ex hæctenus dictis ge-
neralibus Mariæ applicatis facilis est responsio. 2. hic status con-
troverfiæ: an Maria ideò ascenderit, ut præstantiora opera, quàm
in lege mandata, præstaret, sicq; aliquid apud Deum promerere-
tur, quod ex textu nunquam probabitur, cum aliæ causæ præcedente
quæstione allatæ fuerint, & Scriptura testetur, Mariam perseveras-
se cum Apostolis in oratione *Act. 1, 14.* utiq; à Christo præscripta
Luc. 11. sicq; dimissionem debitorum orasse. At si debitum manda-
torum Dei non potuit perfecta obedientia exolvere, quid indebi-
tum potuit supererogare? 3. Tenetur quis servire Deo juxta omnes
vires quas à Deo accepit *Matth. 25, 14. Luc. 12, 48.* Si ergo pecu-
liarem zelum & amorem erga res sacras Maria accepit, eundem
impendere debuit, supererogare non potuit 4. ad singula præcepta
pertinent quæcunque subordinantur ad promovendam obedien-
tiam illo præcepto mandatam, sicq; ad mandatum de Deo colen-
do Mariæ peregrinatio pertinet. 5. Pontificii opera supereroga-
tionis ex consiliis Evangelicis N. T. derivant: heterogenea ergo
est visitatio Festi V. T. à Maria instituta. Plura hac de quæstione vi-
de apud supradictos, inprimis adde *Chemnit. p. 2. loc. de discrim.*
preceptorum & consiliorum.

VIII. *An ministerio non legitimè constituto uti liceat?* In voca-
tione summorum Sacerdotum multa inerant anno Christi 12. vi-
tia. Non à populo Judaico aut consulto Deo eligebantur; sed ab
Ethnicis & idololatricis dominis, ut ex *Josepho* (qui tamen alios
lib. 17. antiquit. cap. ult. alios lib. 18. c. 3. hujus temporis recenset

Pontifices) patet: quin temporibus Herodis venale fuisse Sacerdotium asserit *Baron. Appar. ad annal. Nō. 71.* & tamen parentes Jesu cum Filio in sacrificiis Paschalibus & aliis eo fuerunt usi: Distinctè igitur ad quæstionem censemur respondendum, *vel enim Ecclesia status est liber, & tunc vel legitime vocati substituendi, vel quod in vocatione defuit, ut primum innotescit, suppleendum: vel pressus.* Si hoc aut præter vitium in vocatione accedunt corruptelæ in doctrina, aut non. Si prius duo consideranda, 1. *an tota ferè universalis Ecclesia sit sub statu presso?* tunc quamdiu Sacramentum initiationis retinetur, & libri Scripturæ vel ex iis principalia capita leguntur, pii illis exercitiis fidem suam testari possunt & debent. Sic hoc tempore Christi præter illegitimam vocationem variæ corruptelæ doctrinæ (quas vide *Cent. Magd. 1. l. 1. c. 7. f. 257. & seqq.*) in ministerium irreperant, sed quia circumcisio & externus ceremoniarum usus manebat, & Scripta Mosis legebantur, Christus suâ præsentia testari voluit, religionem veterem, quatenus ex præscripto Dei retineretur, non esse reprobam, donec ipse immolaretur: Sic pii sub Papatu ministris à solo statu Ecclesiastico vocatis, & in doctrina errantibus, administrantibus tamen Baptismum, & Evangelia & Epistolas Dominic. cum capp. Catecheticis legentibus, fuerunt usi. 2. *an v. particularis tantum Ecclesia sit pressa?* & tunc *firmi in fide* sequantur regulam Christi, *fugite alio* idque Israëlita tempore Jeroboami facere debuissent: *infirmos in fide* remanentes, absit ob hanc infirmitatem ut condemnemus, quin, nisi alia accedant vitia, in quinta petitione quotidie illis eam remitti censemur.

Si posterius contingat (hoc est, aliquis defectus vocationi orthodoxi ministri insit, ut quando Pontificii, Evangelicos Ministros jure patronatus præbent, cum hostibus & persecutoribus nostræ religionis nullum jus vocandi Ministros Evangelicos competere videatur) eorum ministerium non est negligendum vel inefficax. Sicut enim Ecclesia pressa, licet ei definitio & notæ veræ Ecclesiæ in summo gradu non competant, non desinit esse vera Ecclesia: sic in eadem graduum inæqualitas in vocatione, ut non omnia requisita ceu in libera *anglicis* inveniantur, ipsam vocationem non planè tollit. *Argumenta sunt hæc:* 1. Si in casu necessitatis Christus ministerio nec in vocatione nec in doctrina legitimo uti docuit,

docuit, multò magis eo uti licet, si prius tantùm adsit vitium. 2. Ministerii virtus non ex qualitate vocationis, sed tum divinâ institutione & promissione, tum legitimâ verbi prædicatione & Sacramentorum administratione pendet. 3. Christus (inchoato etiam alio à se ministerio) in doctrina legis audiendos esse docet illegitimè, ut ex *Josepho* probatum, vocatos *Matth. 23, 2*. 4. Per invidiam & contentionem Christum prædicari (ergo & audiri) gaudet Paulus *Phil. 1, 15*. 5. Exempla non desunt: ante Christum natum Reges Syriæ & Romani constituebant Pontifices: Pharisæi & Scribæ pleriq; non ex tribu Levi, sed Simeonis erant: Patriarcha Constantinopolitanus confirmatur à Turca. Tempore Lutheri Pastores (à solis Episcopis vocati more Pontificio) cum totis Ecclesiis conversi non opus habuerunt novâ vocatione vel ordinatione: in Franconia, Silesia, Lusatia, Episcopi & nobiles Pontificii ex jure Patronatus præbent Ministros Lutheranos. 6. Sequentur multa absurda, semper dubitandum esset de alicujus ministerio, cum nescias, an ex favore, largitione vocatus sit, efficacia ministerii ex Ministri persona penderet: peregrinus nullam concionem deberet audire, nisi certus esset de legitima Ministri vocatione &c. 7. Orirentur varia pericula: ne Ecclesia hos rejiciens Ministros, aliis planè privaretur, quin rejicientes, ut boni ordinis contemptores ab hostibus penitus rejicerentur &c. 8. Accedit autoritas *Lutheri in l. contra Missam privatam & sacrificulorum ordinationem*. Minus rectè ergò cives Augustani, à communione suorum ministrorum si vel maximè vitii aliquid in vocatione fuisset (quamvis in posteriorum vocatione à Magistratu Politico, & deputatis adjunctis, consentiente Ecclesia facta ferè nihil desiderari queat) olim abstinuerunt.

II. PARS.

Christus in Schola.

V. Dispersimus hanc historiam in *ἡλικία, ἡλικία, ἡλικία* & *ἡλικία*. *ἡλικία* in Pueri a-
ἡλικία occasionem hujus rei continent, videlicet Christi *ἡλικία* ne.
ἡλικία & *ἡλικία*. In illa occurrit 1. *ἡλικία*, cujus 1. *ἡλικία* re-
modū miraculosum faciunt nonnulli, ut *Origenes* quod invisibi-
lem se reddiderit, sicut *L. 4, 30. vel* quod ad tempus Parentum oculis
præfens esse visus fuerit, *vel* quod Angelus in ejus persona apparue-
rit. Atque his divinis mediis fortè Christum usum fuisse, asserit

II. Parentū
i. Negligens
incuria.

Mariam Pō-
sificii tripli-
citer excu-
sant.

I.

II.

III.

Coster. p. 140. Sed fortè per non fortè refutatur: Nec pro lubitu mi-
racula extra Scripturam confingenda, & modus ejusmodi cum ig-
norantiæ duratione & falsâ opinione Parentum pugnat. II. Paren-
tum Christi i. *Negligens incuria.* Non enim cognoverunt id Parentes
ejus (ita in octavo codice reperit *Brugens.* & in Regio ita legitur,
quod & ex eodem *Wecheliani heredes* observarunt, itaq; reddide-
runt *Lutherus, Vulgata, Vatablus, Flacius, Erasmus*: distinctam ve-
rò Josephi & matris faciunt mentionem, reliqui *Græci Codd. Sy-
riaca & Arabica versio*, quos sequuntur *Beza, Arias Mont. Piscator*)
neque ante vesperam animadvertunt. Opponasi jam *amissi bo-
ni commendationem*, Messias erat, præconio Angelorum, Pastorum
& Magorum &c. celebratus: *custodia singularem demandationem*
in fuga & reditu, & gravitas delicti apparebit. Hinc *Salmer. p. 433.*
cogitur fateri *dolorem Mariae ex timore propriae negligentiae in cus-
diendo tali deposito ortum.* Ad excusandam Mariam quidam afferunt
divinam providentiam, voluntatem & potentiam, ut *Mangot. Mon.
Sacr. p. 2. Mon. 107. Salmer. T. 3. tract. 47. f. 428. Staplet. Promp. Ca-
thol. t. 2. autoritatesq;* adducunt *Zwingl. & Bulling. in c. 2. Luc. Ve-
rùm Calvinianum dogma*, divinæ providentiæ, malum ad bonum
finem dirigenti, mali ipsius causam ascribens, plurimis argumen-
tis à nostris est refutatum. Alii ipsi consuetudini adscribunt,
juxta quam viri separati à mulieribus, pueri cum alterutro paren-
tum proficiscerentur. *Sal. l. d. p. 429.* autorem hujus sententiæ *Be-
dam* facit, cujus verba citat *Thom. in caten. aurea: Jansen. Comm.
in concord. Evangel. c. 112. f. 91.* sed *Jansenius* ipse fatetur, de eo non
constare: quin Parentes quoque hoc refutant, non n. apud se invi-
cem sed apud cognatos Filium & esse opinantur & quærunt: licet
verò turmatim discedere à Festo sint soliti, Parentes tamen non
excusantur, discedentes ignari an abierit vel non Filius. Alii de-
nique infirmitatem in Maria fuisse dicunt, sed sine peccato, sicut
in Christo, adeoq; ex necessitate quadam nature ignorantiam, timorem
& affectum contraxisse, ut loquitur *Claudius Seiffelius. Taurin. Tra. de
triplici statu viatoris, in c. 2. Luc. tract. 5. f. 125.* vel ut *Salmer. p. d.*
loquitur, fuisse incogitantiam vel puram nescientiam, quam & in An-
gelis ponit *Dionysius*: sed incogitantiam cum neglectu officii con-
junctam (qualis in Maria hoc loco fuit) vel peccatum esse negare,
vel

vel Christo & Angelis tribuere impium. 2. *Falsa opinio* putant eum esse *συνοδία*, quæ vox propriè notat socios & comites ejusdem itineris *Act. 9. v. 7.* ubi alii possunt præcedere alii aliquanto sequi *Nehem. 3, 5.* inventuri saltem omnes se mutuò in communi hospitio. Græci usurpant de illis qui ejusdem Genealogiæ simul proficiscuntur, notante *Chemnitio l. 5. Harm. Evangel. c. 15.* Communiter Pontificii excusationem Maria hinc petunt, sed an falsa persuasio eum in tuto esse, qui, quantum ad ipsorum curam attinet, potuisset in maximo esse periculo, demandatæ diligentis custodiæ satisfaciatur, an potius delictum aggravet, cuius judicandum relinquimus. 3. *Inquisitio cum immoderato dolore.* Qui apparet tum ex stupore inventionum, tum ex ore infra confitentium. *Originem sumsit à periculi magnitudine ob insidias hostium vel Plagiariorum, qui in tanta turba ad diversissimas tendente regiones esse poterant. Augebatur temporis diuturnitate, viæ longitudine, amissi pignoris suavitate.* Hunc metum *Theophylactus & Titus Origenem* imitati admittunt in Maria ob notitiam divinitatis Filii nolunt. *Brugensis* verò his respondet: Scivisse parentes, quod in iis, quæ ad corpus spectant, non virtute divina, sed parentum auxilio, non ex necessitate sed voluntate uti voluerit. Verùm neutram explicationem ignorantia Parentum admittit, de qua *th. 8.* Excusari ergo non omnino potest immoderatus hic dolor ex ignorantia & negligentia ortus, cum de ipso ut verò Deo tantopere metuere non debuissent, & licet major dolor sub cruce stantis fuisset, quod *Claudius Seiffelius l. d.* objicit impletâ *Simeonis* Prophetiâ *Luc. 2, 35.* alia tamen & major doloris causa diversitatem facilè monstrat: vide hic *Cornel. Mussum* Pontificium Scriptorem *Conc. T. 1. p. 156.* qui Mariam introducit, seipsam ob inconsideratam negligentiam, socordiam, grave delictum, peccatum in Deum &c. accusantem. Inquisitionem ipsam quod concernit. *Primâ die* vesperi in diversorio quærunt inter cognatos, & quia tanta Pueri dexteritas, ut etiam alii ejus optarent conversationem, inter notos: sed quia non inveniunt, *alterâ die* redeunt Hierosolymam (nam per noctis tenebras, ut *Chemnitius* censet, Luna non lucente nisi sub auroram, erat enim Luna circiter vicesima secunda, nec iter facere, nec Jesum in via invenire potuissent) quærunt in via & urbe. *Tertiâ die* quærunt in templo & inveniunt. *Quidam* hoc triduo Christum cibum ostiatim mendicasse

2. *Falsa opinio.*

3. *Inquisitio ubi immoderatus dolor.*

Ipsa inquisitio.

casse putant: alii putant, quod verisimilius eum gratiam alicuius sibi occultâ virtute comparasse, qui ipsi hospitium præbuerit, sicut *Luc. 22, 10.*

2. Pueri in-
ventione.

VI. In *inventione* considera *Tempus* μεθ' ἡμέρας τρεῖς, quæ Phra-
sis juxta Scripturam diem tertium notat, confer *Matth. 27, 63.*
cum *v. 64. 26, 61. Marc. 14, 58. 15, 29. Job. 2, 19.* Item *Marc. 8, 31.*
cum *Matth. 16, 21.* sic *Luc. 2, 21.* octo dies consummati sunt octa-
vus dies *Levit. 12, 3.* *Locum* templum, quia videlicet alia etiam ædi-
ficia omnia templo conjuncta vocantur templum, ut *Chemnit. ob-*
servavit: apud templum enim fuisse scholas sive conclavia inter
alios usus ad docendum accommodata, *Idem* latè ex Scripturis su-
per hunc locum demonstrat. Quales scholæ multæ Hierosolymis
fuerunt *Act. 2, 9, 10. 6, 9.* Rabini dicunt fuisse ultra 400. *R. Juda in*
libro Musar. c. 5. citante *Druso in præteritis in N. T. h. l.* eas domos
Synagogæ & domos medrasoth appellat.

Tò ὄραχθὲν.

VII. Tò ὄραχθὲν *divina sapientia demonstratio*, sedet enim in me-
dio Doctorum, quod pleriq; nostri Doctores ob animadversam sa-
pientiam factum putant, cum reliqui discipuli ad pedes sederent,
Act. 22, 3. in pavimento matta strato, ut refert traditionem
hanc Synagogæ *Ambros. Comm. in 1. Cor. 14, 31.* *Brugensis* Hebrais-
mum esse putat, ut in medio sit inter seu apud Doctores sedere
(cum se ut discipulum gesserit) sicut *Luc. 22, 27.* quod ut libenter
Luc. 22. admittimus, ita causam non videmus urgentem, ob quam
& hîc à litera discedamus & singularem emphasin enervemus. De-
monstrat v. suam sapientiam in colloquio seu *disputatione Theolo-*
gica, 1. *audit* modeste, 2. *interrogat* doctè. Atque hic quidam sub-
sistunt cum *Origene*, putantes & modestiæ & sapientiæ demon-
strandæ interrogationem convenire, cum ejusdem sapientiæ sit
scire, quid interrogas, quidvè respondeas, cumq; sapiens interro-
gatio instructio sit, verum quia expressè *v. seq.* etiam responforum
fit mentio, asserimus, eum 3. *respondisse* nervosè *Materiam colloquii*
Lucas non explicat nisi quis huc referre velit illud: *In his quæ Pa-*
tris mei sunt oportet me esse: utrum ergo de ritibus legis, quod *Tito*
& *Euthymio*, utrum de Messia officio & adventu, quod aliis pla-
cet, sermo fuerit incertum: nobis piæ conjecturæ *Chemnitii* pla-
cent, quas vid. *super h. l.* *Augebat* miraculosam sapientiam caren-
tia institutionis scholasticæ: fuit enim *duplex institutio puerorum in*
populo

judicio (quippe qui noſſent ipſum Filium Dei & abſque errore ac peccato eſſe) irreprehenſibilis, ignotam humiliter inquirere aſſerunt Pontificii. Sed I. oritur tota hæc ſtructura ex falſa hypotheſi q. Maria omnia, quæ ſcire debuiffet, ſciverit, quam ignorantia ejus mox deſtruet. II. Si tam humilis & modeſta oratio Mariæ fuit, cur verentur eam in publicum producere & privatim Filio hæc dicta eſſe antea aſſeruerunt? III. Quin eo ipſo, quod à Filio Dei facti cauſas tam fidenter poſcere audent, accuſationem merito incurrit: *tum doloris indicatione*, ubi duo emphatica occurrunt verba & dolorem & expoſtulationem exaggerantia, incipit enim particula ἰδὲ, ecce, NB: addit, quod quæſierint ὁδὸν ἀπορίας: τὸ ὁδὸν ἀπορίας enim vehementem ſignificat dolorem, quem Latini cruciatum dicunt, quales dolores parturientis eſſe ſolent, Syrus habet כְּסִיבָה אֶל הַסֵּבֶרָה quando quis pectus tundit & plangit ſuper cor. *Stapleton. t. 3.* hinc probare conatur non expoſtulasse Mariam. Cum nō dicat offendi ſed dolentes quærebamus te: Sanè acerbior hoc modo foret expoſtulatione, ad ipſam tamen ſufficit, quod cauſam ſui doloris Filii facto aſcribit. 4. *Filii apologetica reſponſio* duo in Parentibus requiruntur 1. *magis ordinatam dilectionem, quid eſt, quod me quærebatis?* ὁδὸν ἀπορίας ſcil. 2. *amplioſam notitiam Patris cœleſtis & officii Meſſia:* ait enim, *an non ſciebatis*, quæ phraſis uſurpatur in Scriptura de rebus, de quibus antea inter aliquos fuit actum, ut inde eas ſcire & poſſent (quod *Brugensis* concedit) & deberent *Rom. 6; 13. 1. Cor. 3; 16. 6, 19.* deinde corrigit dictum matris, quod Joſephum patrem nominaverat, Deum videlicet ſe agnoſcere patrem: *introducitur ergo patrem pro patre, pro nutricio verum, pro alieno proprio, Deique officii ſui rationem exponit. Particula δὲ oportet ex Job. 9, 4. 14, 30. 4, 34: explicari poſſet. Phraſis ἐν τοῖς εἰσὶν congruit cum Paulina 1. Tim. 4, 15: quæ verò illa ſint, quæ Patris cœleſtis hinc dicuntur, ex hoc tyrociniò patent, videlicet quæ in templo agebantur & ſignificabantur, ut 1. docere. 2. Pro populo intercedere. 3. Sacrificare. 4. Populo benedicere, adeoq; ea omnia quæ ad officium Mediatoris pertinent, ſeu quæ Deus ſpirituali actione in Eccleſia operatur. Eſt verò impiam *Piſcatoris* vocem in ſchol. ad hunc verſum deteſtemur, quâ hæc verba *contemptis objurgationem* & *re- criminantis* eſſe aſſerit, quippe directè Scripturis contrariam 1. Pet. 2, 23. attamen ſtatuiſſimus cum *Ambroſio ſuper h. l.* Chriſtum arguiſſe*

IV. Chriſti
apologetica
reſponſio.

guisse matrem, & ut *Græcus Anonymus* quidam in *Catena* citatus
 ait, increpasse, sine reprehensione matris enim hæc verba Christi
 dextrè explicari nunquam poterunt; causam eadè vitiorū à matre
 in amissione, inquisitione, expostulatione commissorum indicant:
 imperfectam videlicet cognitionem personæ & officii filii. Pontifici-
 cii Christum matrè objurgasse, ut maximè concedere nolint, planè
 tamen negare non possunt *Staplet. Tex. 4.* appellat insolitam dicendi
 libertatem. *Salmer. Tr. 47. f. 435.* dicit non omninò blanda, verùm
 aliquantisper aspera & subacera esse verba, *f. 430.* esse familiarem &
 doctrina plenam objurgatiunculam. *Barrad. Tom. 1. Conc. Evang. l. 10.*
c. 14. f. 502. Christum nequaquam matri blandiri, sed cum autoritate
 divina loqui, ait. *Fans. Conc. c. 12. f. 93.* duriusculum quid verba Chri-
 sti sonare concedit. Econtrariò *Costerus p. 152.* austera hæc Christi
 verba esse planè negat: tantùm declaratoria esse asserit *Mangot p. 2.*
Mon. 107. quin *Costerus idem p. 139.* scribit, Christum Mariam his
 verbis à negligentia excusare cum aliàs dicturus fuisset, quare me
 non melius custodivistis, sed ex data verborum Christi explicatione
 hæc omnia corruunt, quod prævidens *Barrad. l. d.* ait, nos hæc
 verba non intelligere, cum nec parentes ejus ea intellexerint, ideoque
 ambigua verba vocat *Salmer. p. 438.* sed utrumq; refutat explicatio
 ex Scriptura superiùs tradita, & verba per se satis sunt clara. 5. Pa-
 rentum ignorantia: reipsà ergò demonstrant, qd Christus in eis repre-
 hēdit, nempe quod verà ejus officii notitiã careant. Pontificii ad ex-
 culandam Mariam tres potissimùm afferunt explicationes se invi-
 cem evertentes, quas tamen omnes *Salmer. approbat p. 435.* 1. ad
 circumstantes non ad parentes hæc referenda. Si dicas Pronomen
 autò eos respicere quos Christus alloquebatur. Resp. Idem in pa-
 rentibus sermonem à Christo ad alios dirigi: at num alii à Christo
 facti rationem poposcerant, ut iis responderet? num alii eum que-
 sierant? Rectius *Barradius* facit, qui d. l. hanc expositionē ut ante-
 cedentibus non congruentem rejicit. II. Alii, inter quos *Cajeta-
 nus, synecdochicè de solo Josepho explicant:* sed à literalis sensu, qui
 utrumq; complectitur parentem, sine causa non est discedendum,
 quæ verò illi de scientia Mariæ afferunt, falsa sunt & principium
 petunt. III. Quidam ergò & quidem plerique concedunt Ma-
 riam quædam ignorasse, sed quæ nondum illi revelata erant, vel quæ
 scire non intererat: eamq; ignorantiam *Barrad. non decipientem,*

Pontificiorū
dissentio.

V. Parentum
ignoratio.

Triples fab-
sa Mariæ
excusatio.

1.

2.

3.

sed pura negationis fuisse asserit, hucq; asserunt alii, ignorantiam diei ultimi ipsis Angelis & Filio attributam. Verum apologetica Christi responsio monstravit, parentes hæc scire & potuisse, utpote de quibus antea inter eos actum, & exinde debuisse: Frivola ergo excusatio æquè ac illæ, quæ à Staplet. t. 5. asseruntur, quod *pro gaudio, quod non permanenter hæc ignoravit?* manet enim ignorantia rei scitu necessariæ, etsi causa vel perseverantia varietur.

*Curagatur
de Maria
peccatis.*

IX. Quæ verò hæctenus de infirmitatibus Mariæ dicta, non eorapienda, quod vel B. virginis virtutes laude dignas non esse, vel eam malitiosis peccatoribus accensendam censeamus: sed ut ostendamus 1. *peccati gravitatem*, etiamsi in oculis nostris leve videatur. 2. *Peccandi proclivitatem*, etiamsi pro virili quis resistere. 3. *Sanctorum infirmitatem*, qui non ad justitiam provocare, sed ad misericordiã cõfugere opus habent. 4. *Pontificiorum falsitatem*, qui Mariam etiam peccato originis caruisse asserunt, cujus falsi dogmatis refutationem solidam vide T. 2. locor. Domini Præsidis de Peccato Originis §. 110. Aliàs etiam in hac ipsa historia laude dignum in Maria, quod *conservavit omnia verba hæc in corde suo.* Vatablus & Aretius h. l. per τὰ ἐσωτερὰ res gestas Hebræo more intelligunt, causam addit Aretius, *cum verba non intellexerit, res gestas in eo Festo Mariam observasse*: e contrario Salmer. fol. 438. hinc causam petit, cur Maria excipienda sit ab eorum numero, qui non intellexerunt verba Christi, cum quod non apprehendit intellectus, nec memoria facilè conservare queat. Sed utrique falso nituntur principio, cum etiam non intellecta memoria retineat, præsertim si admiratio accedens imagines fortiùs impresserit. Placet ergo nobis sententia Bedæ dicentis: *Virgo sive qua intellexit sive qua intelligere nondum potuit, omnia suo pariter in corde q. ruminanda & diligentius scrutanda recondebat.* Causam addit Græcus in Catena à Thoma citatus: *illa quidem jam secum in præsentia contemplabatur: hæc autem expectabat in futurum clariùs revelanda.*

*Laus Maria
in hoc Evan.
gelio.*

QUESTIONES EX HAC SECUN- DA PARTE.

I. *An Monachatus exemplo Christi stabilietur?* Tria pro Monachatu stabiliendo ex hoc Evangelio asseruntur. 1. à Matre secessione Anachoretam Christum factum Grodic. conc. 3. Dominis. II. post Epiphani

Epiphan. 2. triduo corpus jejuniis & vigiliis afflixisse. Id. conc. 2. Dominic. 1. post Epiph. adeoque mendicasse Costerus p. 143. & mendicanti monasticæ exemplum præbuisse p. 144. p. 145. 3. idq; fecisse inconsultis parentibus exemplo relicto, ut & alii id facerent inficiis, inconsultis, invitis parentibus, Brug. Comm. Tom. III. p. 78. Mangot. p. 11. Mon. 58. Osor. conc. T. 1. p. 249. Staplet. Promp. Cathol. tex. 4. Grodic. con. 2. & 4. Coster. p. 137. Salmer. tract. 46. p. 430. Pelbart. de Themswar. in Pomerio Dominica 1. post Epiphan. conc. 1.

Monachatum ipsum hodiernum quod attinet, is pessimus status est. I. Ob causam efficientē, non est institutus in Scriptura. E. ut alius cultus electitius rejectus, imò est expressè prohibitus & vivis coloribus depictus, Col. 2, 20. nec in primitiva Ecclesia usurpatus: illa n. monasteria, quorum in antiquioribus mentio fit, nil aliud quàm scholæ fuerunt, totoq; genere ab hodiernis differunt, sed ex gentilismo ortus, confer Polydor. Virgil. de invent. rer. l. 7. c. 7. II. Ob materiam, quæ sunt Monachi & ex illis multi in monasteria vel invitati detrusi, vel invitati parentibus illecti, vel ex errore & defectu ob ætatem rationis semel ingressi invitati detenti. III. Ob formam, quæ consistit tum in votis illicitis quandoq; impossibilibus, vi dolove extortis, aut imprudenter stolidè factis: tum in cultu illegitimo cum singulis præceptis, ut Lutherus demonstrat, pugnante. Monachi enim 1. colunt Ordinis autores. 2. blasphemi in solitarium Christi meritum sunt. 3. instituunt ipsi cultum divinum. 4. Parentes abnegant. 5. in communi vita exercitia charitatis non exercent. 6. scortationem præferunt conjugio. 7. in otio viventes in aliorum elemosynis luxuriantur. 8. falso ignominiam afficiunt conjugium, ut laudent coelibatum. 9. & 10. unctionem peccatum esse negant, tum in sanctitate hypocritica, ut ab hominibus videatur institutâ, contra Matth. 23, 27. tum in mero opere operato corde procul à precibus & operibus remoto. IV. Ob finem, faciunt n. eum meritorium, satisfactorium, supererogatorium & communicativum. V. Ob effecta extra Monasterium ordinem turbat Politicum, à quo exemptus esse cupit: intra Monasterium omnia plena omnis generis peccatis reddit, vide Acatol. Papat. Heilbr. Art. 4. c. 2.

Ad exemplum Christi allatum. Respondemus in genere, i. omnis Christi actio nostra est informatio, sed non semper imitatio, at totum hoc Christi specimen singulare & planè extraordinarium fuisse.

fuisse constat. 2. Quid Christi officium, ejusq; exercendi modus divinitus à Patre mandatus commune habet cum Monachatu sacris literis ignoto? 3. Monachatus perpetuò durat, at hoc Christi factum triduo finitum est. 4. Monachatus conversatione cum propinquis tollit, at Christus ita in vita se gessit, ut si non apud parentes esset, illi apud notos eum quærerent. 5. Accedunt omnia vitia in Monachatu demonstrata, quæ nulla ratione exëplo Christi modo vel palliari possunt. Ut rectè *Claud. Seis. Pontifici? autor tractat de triplici statu viatoris in c. 2. Luc. tr. 5.* scripserit, *Salvatoris exemplū evacuari facile posse cum revocantib. parentib. Jesum à templo discessisse, & cū illis domū rediisse appareat.* In specie respondemus ad I, num vitam anachoreticā exercet, qui in templo in confessu Doctorum disputat, ad II, quia planè incerta cōjectura est certi & firmi nihil inde deduci potest, ad III. Christus divinā habebat vocationē, ideoq; parentes ex negligentia eum relinquentes consulere nec opus habebat nec etiā poterat, eandem de Monachatu demonstrare poterunt nunquam.

II. *An Maria dolore suo aliquid promerita sit?* Affirmat *Salmer. T. 3. tr. 46. p. 430.* inquit, *Christum remansisse, ut parentes cum dolore querendo mererentur.* Idem asserit *Grodic. super Dom. II. Epiph. Ofor. Con. T. 1. p. 251.* ita ait: *Voluit Deus donare nobis matrem misericordie & eam talē effecit, quali nos indigemus & c. sicut Heb. 4. Christus & c. sic volens piissimam nobis cōcedere matrem eam probat omni dolore, ut noverit compati dolentib. eisq; astare afflictis.* Hinc *Salmer. p. 434.* ita orat: *ô Virgo sanctissima, per eum dolorem, quē id temporis sustinuisti, obsecro te, ut ego inveniam Filium tuum.* Falsissima & impia hæc omnia esse quis videt, nos ergò gravissimos errores tantum annotabimus. 1. Bona opera esse meritoria vitæ æternæ, quem errorem refutatum latè vid. apud *D. D. Præsid. Tom. 4. Loc. l. 20. de operib. S. 88. & seqq.* 2. Passiones esse dignas vita æterna contra expressum effectū Pauli *Rom. 8, 18.* 3. Meritum Christi esse imperfectum. Si n. id perfectum (ut certè ab infinita persona infinitum & perfectissimum solutum fuit ἀβτερον) aliis meritis non erit locus. 4. Fiduciam cordis in Mariam esse collocandam (quippe quæ ut mater misericordie afflictis adstet) quam in solū Deum S. Scriptura collocare jubet. 5. Mariam esse invocandam, idq; per dolorem in triduo hoc passum. 6. Hinc sequitur, Mariam esse Mediaticem, quod directè contra Paulum *1. Tim. 2, 5.* 7. Quinimò à Mariæ dolore salutem esse expectandam.

Pastorum officium, Tit. 1, 9, 21. 2. Tim. 4, 2. Jer. 1, 10. extructores in
cœlestis Hierusalem unâ manu ædificant, alterâ gladium stringunt,
Neb. 4, 17. ob Scripturæ ἐλέγκτικον usum 2. Tim. 3, 16. Eph. 6, 17. 2. uti-
litas in genere omnium certaminum veritatis plenior cognitio, &
uberior confirmatio, in specie certaminum Theologicorum, tran-
quillitas conscientiæ in dubitationibus. 3. Ecclesiæ praxis. Prophe-
tæ contra Baalistas & idololâtras disputarunt. Christus cum Dia-
bolo congressus est Matth. 4. cum Pharisæis & Sadducæis Matth. 12.
15. 19. 22. Mar. 12. Luc. 6. 10. Job. 6. 8. Apostoli Act. 6, 9. 9, 29. 17, 17,
18, idem fecerunt. Extant adhuc disputationes Justinii Martyris
cum Tryphone Judo: Athanasii cum Ario; Basilii cum Photino;
Augustini cum Fortunato, Manichæo & Donatistis &c. 4. Contrariis
incommoditas, sublatis enim certaminibus hæreses confirmari, no-
straq; religio suspecta reddi potest, quippe quæ lucem fugere vi-
deatur.

Licitas ergo disputationes Theologicas esse jam probatum,
 earum definitionem & modum etiam in præsentî Evangelio reperi-
 mus: illam quidem, quod sint nihil aliud quàm in medio Doctorum
 audire, querere & respondere de iis quæ sunt Patris cœlestis. Hunc ita
 secundum omnes causas formamus. I. Quoad efficientem, debent
 disputationes institui à Doctoribus, vel ad minimum in præsentia
 & medio Doctorum, etsi enim illiteratis non omne scrutinium de-
 negemus, magis tamen debent audire quàm loqui, discere quàm
 docere. II. Quoad materiam: sint de iis, quæ Patris cœlestis sunt:
 illa verò mysteria nostræ salutis esse thes. 8. vidimus, hinc sequitur
 1. nõ esse in disputationibus proponenda apertè blasphemia, in Deum
 contumeliosa, & utilitati publicæ & privatæ contraria, sed talia
 ab hæreticis proposita potiùs silentio esse involvenda. 2. rejicien-
 das itidem frivolas quæstiones, quales apud Scholasticos reperiun-
 tur quamplurimæ, de quibus iudicium Pauli vide 1. Tim. 1, 4. 6, 4,
 20. 2. Tim. 2, 16, 23. hæc enim ut & prioris generis omnia augusto
 elogio, quod Dei Patris sint omninò indigna. 3. Principium Theo-
 logicarum disputationum esse debere solam sacram Scripturam,
 quæ sola Patrem cœlestem & quæ ejus sunt, revelat. 4. Ratione no-
 stra non esse supra Scripturæ revelationem evolandum, vel myste-
 ria ad ejus trutinam revocanda. III. Quoad formam: etsi modum
 disputandi syllogisticum non rejiciamus, sed laude suâ dignum ju-
 dicemus.

dicemus, caveatur tamen, ne nobis eveniat, quod de *Artemonis* hæ-
reseos (quam *Samosatenus* renovavit) sectatoribus *Euseb. l. 5. hist.*
Eccles. c. 25. p. 74. edit. Basil. ex libro Anonymo refert: quod non
querant quid divinæ Scripturæ dicant, sed in eo studiosè se exercent,
num quæ *Syllogismi* figura ad hoc reperiatur, ut divinitas Christi im-
pugnetur. Et si quis illis divinæ Scripturæ verbum proponat, inqui-
runt, an conjunctam vel separatam *Syllogismi* figuram constituere pos-
sit. Confer quod *Hadrianus Papa ad Carolum M.* scribit *dist. 37. c.*
6. vide etiam *Socratem l. 1. hist. Eccles. c. 8. Ruffin. l. 1. c. 3.* caveatur
etiam, ne claris Scripturæ testimoniis propositis syllogistica odio-
sè urgeatur forma, cum illis per se sit credendum, & blasphema *Pi-*
storii vox sit, quâdo in *colloq. Badenſi* negavit, *Spir. S. testimonium 1.*
Cor. 11, 19. prius vim probationis habere quàm in *Syllogismi* formam
fuerit compactum, cum Christus ipse & Apostoli sæpè unico Scri-
pturæ dicto, imò unicâ quæstione totam controversiam finierint.
In præsentè dissertatione hæc observata forma: Adfuerunt *Audi-*
tores (quo etiam pertinet cognitio & lectio thesium) *quærentes*
(opponentes huc refer) *respondentes* (hoc nomine etiam Præsides in-
telligimus) *Hinc sequitur* 1. statum controversiæ ante omnia debe-
re esse notum, Christus enim primò audit, antequam quæreret, vel
responderet. 2. Quemvis debere, antequam respondere præsumat,
prius quærere seu discere, sic responsiones Christi & quæstio & ad-
miratio intelligentiæ præcedit. 3. respondendum esse. Ergo nihil
indiscussum relinquendum est, ne aliquis hinc offendatur, ut de re-
ligione sinistrè judicet, & paulatim ad adversariorum partes acce-
dat: nec topicè in utramq; partem disputandum est, aliàs religio
mutaretur in rem leviculam, de qua opinari cuivis quidvis liceat,
unde securitas & Epicureismus oriuntur. IV. *Finem* deniq; quod
attinet, quia de iis quæ Pater cœlestis in Ecclesia agit disputationes
habentur, debet esse Dei gloria & ædificatio Ecclesiæ. E. si his finis
sit contrarius, v. g. ut religio dubia reddatur vel evellatur, disputa-
tiones planè non sunt admittendæ.

4. *An in renatis peccata?* Affirmamus, Exemplo sunt *Joseph*
& *Maria*. Plura nostrorum argumenta vide *apud D. D. Præs. in*
Disputatione prima contra novos Fanaticos.

5. *An Christus à nativitate Filius Dei?* *Ebion* & sequaces *Christum*
factum esse Filium Dei, cum Spiritus S. super eum in specie columbe
descen-

D

descen-

descenderet, statuerunt, teste Epiphani. haeres. 30. pag. 128. edit. Paris.
cum refutat praedicto loco Epiph. hac ipsa historia, 1. quia admira-
tionem ob sermonem gratiae, qui ex ore ejus progrediebatur, excita-
bat, non post trigesimum annum, ut dicere possis, quod ex quo Spiritus
venit, in ipsum Christus factus est, sed statim à duodecimo anno. 2. Si
à puero novit templum & patrem (sicq; appellavit) non profectò nu-
llus homo genitus est. Neq; post tricesimum annum postquam venit in
ipsum species columbae Filius & Christus vocabatur, sed statim in his
quae Patris ipsius sunt, ipsum esse oportere docuit. Haec Epiphanius.
3. Argumentum Cyrillus ex vocula (mei) deducit l. 1. de recta fide ad
Reginas: Vide quomodo proprium suum Patrem appellat eum, qui in
caelis est, sed si quidem esset homo seorsim, & talis quispiam intelligere-
tur esse, ut nos sumus, quo modo non oportebat potius dicere: nescie-
batis, quod in his, quae omnium patris, esse me oportebat? sed proprium
suum facit. Solus enim ex illo natus est secundum naturam divino mo-
re &c. Junge verò huic ultimae rationi alia dicta tum in primis
Psal. 2, 7.

Ex parte hunc errorem ex orco reduxerunt Neophotini. Et
enim asserant, Christum à nativitate Filium Dei fuisse ob miraculo-
sam conceptionem & nativitate, magis tamen id ei competere censent
ob similitudinem in munere anno 30. inchoato. Schmal. de divinit. J.
C. c. 12. p. 73. ac in morte defuisse esse Filium Dei. Schmal. Respons. ad
c. 12. part. 2. Smigleccii: nunc verò multò perfectius ea dignitate predi-
tum ob resurrectione & glorificationem. Id. de J. C. p. 74. adeò ut Socin.
contra Bellar. & Wiek. c. 5. p. 243. asserere audeat, Christum ante re-
surrectionem, Dei Filium plenè & perfectè non fuisse. Ergonè anno
12. Christus non plenè sed imperfectè filius adeoq; semifilius fuit?
Ergonè ita etiam debùisset Patrem appellare? Si similitudo perfe-
ctior in munere consistens anno 30. ita demum cœpit, ut antea ne
specimen quidem futuri ederet muneris, quo modo anno 12. in iis
quae Patris sunt, esse eum oportuit? & cum, asserente rectè Schmal.
p. 73. eatenus sit Deus, quatenus Filius Dei, erit non plenè Deus,
Deus imperfectus, adeoq; ex parte & semiDeus? ubi tota

Scriptura ita loquitur? absurda sunt,
impia sunt.

PARS

PARS. III.

Christus in domo.

X. Duobus versiculis totam 18. annorum historiam complectitur Lucas, reliquis Evangelistis planè eam prætereuntibus, unde patet, eum ut vulgarem hominem interea vixisse: Tanta erat exinanitio. Describitur v. *Christus tum respectu parentum, tum respectu sui ipsius.* Ad prius pertinent 1. *descensus & adventus Nazaretham cum parentibus*, quæ ejus patria ratione conceptionis & educationis, sicut Bethlehem ratione nativitatis & Capernaum ratione conversationis & jure hospitii. Noluit enim educari apud Doctores, ut Samuel: apud Phariseos, ut Paulus: apud Essæos in deserto: sed in œconomia vulgari, vico obscuro, ut doctrinæ & officii ipsius auctoritas, non ab humanis præsiidiis, sed à solis divinis testimoniis penderet, ait Chemnitius. 2. *Subjeçtio tam quoad admonitiones in doctrina quam quoad mandata in operibus.* Vox *ὑποτασσόμενος*, ob-servante Chemnit. significat externas actiones alterius superioris dominio gubernari. Tribuitur enim servis, liberis, uxoribus & subditis, qui à Dominis mandata accipiunt & ea exequantur. *Syrus* ita reddidit, ut fermè diceret, erat servus eorum *עבד ministrans* eis. Atque tum ex hac voce, tum quia ministerium nondum inchoarat, nec literas didicerat *Joh. 7, 15.* nec ignavo otio torpue-rat, tum quia parentes pauperes, ut Christus victum manib. quærere opus haberet. *Basil. Tom. 2. de vita solitaria c. 5. p. 364. Edit. Basil.* tum quia id asseverant sympatriotæ, *Marc. 6, 12.* colligunt *Justinus* in *Dialog. ad Tryph. alijs Patres*, Christum fabrilem exercuisse artem.

Christus cōsideratur.
 1. *Respectu parentum cū eis descen-dens.*
 2. *Respectu sui ipsius.*
 3. *Ubi nota*
 4. *Subjectum.*
 5. *Prædicatū in quo occurrit*
 6. *Profectio ipsa.*
 7. *Profectiois.*

XI. Respectu sui ipsius describitur Christus in ult. vers. in quo diligenter perpende *Subjectum & Prædicatum.* *Subjectum* Jesus nomen totius personæ duabus naturis constantis ab officio sic designata. Referimus enim hanc prædicationem ad primi generis communicationis idiomatum modum illum, quando contrecto utriusq; naturæ in Christo tribuitur proprietates uni naturæ conveniens, ut mox videbimus. Errant in Subjecto Ariani, Christum, quæturam persona divisa separantes, de quibus q. 4. In Prædicato tria occurrunt: 1. *Profectio ipsa.* 2. *Profectiois materia.* 3. *Profectiois.*

ationis modus. De profectioe quadruplex sententia. Jesum videlicet profecisse. 1. κατὰ δόξαν & opinionem hominum Bell. l. 4. de anima Christi c. 5. 2. Sicut præceptor proficientib. discipulis: sic verbum Dei cum nos crescimus, crescere dicitur. Col. 2, 6. Didac. de Yang. Prompt. conc. p. 154. 3. κατ' ἐνδείξει manifestatione, sicut Sol ab ortu ad meridiem claritate proficere dici potest. Fr. Luc. Brug. in Luc. c. 2. v. 13. Salmer. primam & tertiam conjungit & experimentalis sapientiæ accretionem (de qua mox) addit, subjungens: Itaq; habes hujus loci complures Catholicos intellectus, ex quibus eligat prudens lector, quem velit. Nos contra tres has explicationes urgemus, tam in genere, quod 1. plures secunt pugnantes explicationes nequeant omnes esse Catholicae. 2. non sint literales: at litera nisi manifesta urgeat necessitas, non deserenda. 3. non tantum non sint literales, sed etiam nimis dura & coacta, ut quivis videt. 4. eadem profectio staturæ tribuitur? at hæc verè in ipso Christo facta. 5. additur apud Deum quoque crevisse, quod profectum realem in ipso Christo requirit. In specie contra primam 1. quod Manichæi κατὰ δόξαν etiam ætate & statura crevisse dicant. 2. Scriptura quando quid ex opinione hominum de Christo dicere solet, id statim explicat. Confer L. 2, 48. 3, 23. at hic in re gravissima id non facit. 3. quæ de humanitate Christi Scriptura ἐνδείξει afferit, per opinionem hominum explicari non debent, ne Manichæi incarnationem, Hilarius passionem, Calviniani universalem satisfactionem ita explicent. Nil militat dicta à Salmerone citata, 1. Paralip. 11, 9. 2. Paralip. 17, 12. Job. 3, 30. profectus enim realis non putativus in iis, quæ illic subintelliguntur, rebus innuitur. Contra Secundam, 1. quia in nulla lingua talis loquendi consuetudo. Nam κατὰ δόξαν, quando quis se cum illis, quos alloquitur, conjungit, novimus; ad quam pertinent exempla Salmeronis (licet & ipsa valde dura) at hæc hoc loco aliena. Verbum Dei non prolatum sed receptum, ut semen verè crescere dicitur. 2. quinam erant illi Christi discipuli proficientes? 3. num etiam illis profectus staturæ & gratiæ tribuendus. Contra Tertiam, quia si magis quàm anno 12. manifestasset sapientiam, magis etiam homines eam animadvertissent; quod cum exinanitione illius temporis & testimonio Nazarethanorum sub initium ministerii Christi dato pugnat. 4. Nos ergo literalem retinentes sensum verè ipsum Christum secundum humanam

Humanam naturam ut ætate ita sapientiã crevisse statuimus, cum
Athanas. l. 4. contra Arian. Cyrill. l. 10. Thesau. c. 7. Ambros. l. de In-
carnat. Domin. Sacramento c. 7.

XII. 2. *Professionis materia* triplex. I. *Sapientia in anima*,
Pontificii & Scholastici modò triplicem, modò quadruplicem, *II. Professionis materia*
modò etiam quintuplicem (ut *Orosius tom. 1. Conc. domin. infra* *triplex.*
oçlav. Epiph. p. 256.) Christo adscribunt sapientiã 1. *increatam*, quæ
nullo creverit pacto, per quam si omniscientiæ idioma Deitati
proprium, humanitati cum reliquis idiomatibus communica-
tum, quorum tamen usum propter exinanitionis statum eadem
non plenè exercuit, *Orosius* intelligit, consentientes nos habet,
licet alii ex nostratibus ea ratione quoque crevisse Christum asse-
rant, quatenus successu temporis radios illustriores exeruerit: quæ
sententia in se analogiæ fidei non repugnat, quin videtur fundari
in v. 40. quo plenus fuisse dicitur sapientia, & in hoc Evangelio
cujus specimen edidisse. Sed cum 1. vix commodè hoc in loco τὸ
προκατάστατον per manifestationem explicari possit. 2. τὸ πλήρῳδρον tam
per impleri passivè, quàm per plenum esse activè reddi possit. 3. non
videatur eadem esse sapientia, cujus specimen in hoc Evangelio
edidit, & qua crevisse dicitur: tum quia illud, omnibus conceden-
tibus extraordinarium & singulare planè fuit, quale in reliqua
Christi vita ad annum 30. non extitit: tum quia in ejusdem mani-
festatione crescere non potuit, ut *th. 11.* vidimus: hanc sententiam
suo relinquimus loco. 2. Tribuit *Orosius* Christo scientiam crea-
tam, quâ videt in verbo omnia, quæ Deus videt, scientia visionis,
alii eam beatam appellant: hanc, quia creatam vocat, subjectivè
humanitati inhære, non potest non cum *Thoma* asserere, quod si
ergo prioris communicationem, ceu supervacaneam, negaverit
revera enim Agnoeta, Themistianus, Nestorianus, duas in Christo
omniscientias fingens, & humanam naturam, quatenus in λόγῳ
subsistit, omnisciam esse negans: nosq; propterea & scientiam
ipsam, & incrementum in manifestatione, ut conficta rejicimus.
3. *Infusa*, similis angelicæ ab ipso dicitur. Etsi verò lubentes con-
cedamus, sicut reliquis Spiritus S. habitualibus donis, ita sapientiã
quoque Christum non caruisse: perfectum tamen gradum ejus, ut
ampliùs in ea crescere non posset, in hac vita habuisse Christum
non concedimus. Post resurrectionem quidem Christus sicut cor-
pore:

pore, corporum glorificatorum: ita anima animarum glorificatarum angelicisq; dotib. perfectissimè præditus fuit: ante illam verò eas habere perfectè non potuit, *tùm* ob statum exinanitionis *Phil. 2. v. 6, 7.* *tùm* ob similitudinem per omnia cum pueris *Heb. 2. v. 16.* *tùm* ob assumtas infirmitates, sine peccato, *tùm* ob admirationem, de qua *Marc. 5. v. 5.* Ergò nec ostensio ejus crescens hìc locum habere potest. 4. Subjungit *experimentalem* & 5. *acquisitionem* per species intelligibiles: & his crevisse dicit. Sed hæc per priores tolluntur: si enim omnia novit visione beatifica & scientia infusa, quomodo quædam ignoravit, ut per species intelligibiles ea cognosceret? quis Adamum peritissimum rerum naturalium, scientia physiologica profecisse diceret, cum animalibus nominando se sapientissimum esse ostenderet? Verior ergò sententia est, Christum ut verum corpus, ita veram quoq; assumisse animam, quæ verè sapientia humana pro ratione ætatis & gratiæ inhabitantis crevit.

2. ἡλικία.

Statura.

Ætas.

3. Gratia.

XIII. *Profecit II. ἡλικία seu statura in corpore.* In aliquo Græco exemplari ea primo loco ponitur, ut & in versione Syriaca: in uno verò vetere exemplari planè deesse, *Beza* observavit. Duo verò significat in N. T. 1. *Staturam* hominis. *M. 6. v. 27. L. 12. v. 25. c. 19. v. 3.* formatur enim ab ἡλικος, i.e. quantus. Sic *Syrus* habet *ܐܘܢܝܢܐ*: in statura sua: *Ambica* item versio & pleriq; Interpretes. Atq; hæc significatio aptè huc quadrat. 2. *Ætatem*, *Job. 9. v. 21, 23. Heb. 11. v. 11.* Quæ significatio non ita malè (ut *Beza Erasmus* reprehendens opinatur) huc quadrat, si ætatis vocabulo vel cum *Erasmio* omnes dotes intelliguntur, quas anni subolescentes advehere solent: vel sensus fuerit, eum pro ratione ætatis sapientia crevisse, ne humanum excedens modum, phantasma non homo videri posset. *Profecit III. gratiâ*, quæ vox & *activè* & *passivè* hìc reddi potest. *Activè*, quidem (atq; ita erit præcedentium duorum causa) per qualitates & dona à Spiritu sancto data, sicut *Eph. 4. v. 7. Rom. 12. v. 3.* atq; hisce donis habitualibus gratiæ Christum reverà profecisse certum est, sicut aliàs q. desertus tristatur, aliàs contra Spiritu exultat. *Ofor. T. 1. conc. super hoc Evang. negat ex Thom. 3. p. 9. 7. art. 12. ad 3.* Christum gratia augeri potuisse, cum quo cresceret, non haberet, sed quia hoc sine omni asseritur Scriptura, & res ipsa testatur, Christum in ministerio plura & majora, quàm antè edidisse gratiæ

gratiæ opera, reverà gratia crevisse negari nequit. *Passivè* etiam red-
di potest (atque ita erit præcedentium effectus) pro acceptum esse
Gen. 39. v. 21. Exod. 3. v. 21. Act. 20. v. 47. quod videl. indies gratio-
rior & acceptior redditus fuerit.

XIV. 3. *Modus profectiois est*, quod in hisce profecerit *apud*
Deum & homines. Bellarm. lib. 4. de anima Christi c. 5. tantum ad
gratiam hanc particulam refert, cum reliquæ sint absolutæ, nec apud
alios quis dici possit proficere sapientiâ vel ætate. Sed refutat eum
modus loquendi de Samuele, à Scriptura usurpatus *1. Sam. 2. v. 21,*
26. quo etiam Lucas alludere videtur. Phræseos hujus explicatio-
nem à *Salmer. tr. 47. f. 442.* prolatam, apud Deum & homines, i. e.
in his quæ Dei sunt, & quæ hominum, sive ad laudem Dei & utili-
tatem hominum, alienam esse, quivis videt. *Alii* apud Deum & ho-
mines proficere explicant excellentiori & divino modo crescere, at
hanc explanationem vox *ἡλικίως* admittere non videtur: & juxta
eamdem dicendum fuisset, non apud homines, sed apud Deum
profecit. Nos explanationem phræseos petimus ex *2. Cor. 8. v. 21.* ut
apud Deum crescere, sit non fictè & simulatè, sed Deo ipso teste, ju-
dice, approbatore, verè & sincerè in his proficere, cum verò necesse
sit, ut profectus aliis etiam innotescat *1. Tim. 4. v. 15.* apud homines,
est etiam hominum judicio crescere. Crescit quis apud homines,
& non apud Deum in virtute ficta: crescit quandoq; quis in virtute
vera apud Deum, & non apud homines, Christus verò in sapientia
crevit apud Deum & homines.

QVÆSTIONES EX HAC PARTE.

I. *An Christus secundum humanam naturam sit omnipræsens? Pesca-*
tor in not. Germanicis ad versum 52. & in notis latin. ad vers. 49. atq;
late Nabum concione super hoc Evangelium probare conantur ge-
mino argumento, omnipræsentiâ Christo non fuisse cõmunica-
tâ (quæ n. de immensitate, trãsfusionem, exequationem, subjectivâ inhe-
sione immiscet, ne in mentè quidè nostris unquã venerunt) I. Quia
de loco in locum processit, nec in itinere cum parentibus sed Hie-
rosolymis fuit. II. Quia staturâ, longitudine & latitudine crevit:
Sed tria monemus adversarios, quæ si observaverint, res erit
expedita. I. *distinguant inter præsentiam humanæ nature ad*
τὸν λόγον & ad creaturas: Illa est personalis unio ipsum λόγον,
quatenus λόγος est, immediatè respiciens, absque ulla considera-
tione, creaturarum, locorum, quantitatum. Non enim est
loca-

localis vel naturalis, sed personalis. Nulla ergo opus est velexfessio-
 ne in carne vel cōtractione in λόγῳ, & proinde localitas & accretio
 carnis eam vel tollere vel impedire nequivit. *Hac* quid sit mox au-
 diemus. II. Rectè *præsentiā humanā naturā ad creaturas definiant.*
 Cum enim hanc non humanam, sed divinam statuamus juxta Dei
 omnipræsentiā est definienda: Illa verò secundum Scripturas est
 actio, quā Deus juxta liberam suam voluntatem creaturis adest, ge-
 neraliter omnibus, gratiosè Ecclesiæ, gloriosè beatis. Cū verò
 divina sit præsentiā, quam humanitati communicatam asserimus,
 facessat objectio de longitudine & latitudine corporis, de expan-
 sione & dilatatione, de processione de loco in locum &c. *Hac*
 enim ad humanam pertinent præsentiā vel physicā; divinā
 verò ullo modo attingunt. III. *Distinguant inter statum exinaniti-
 tionis & exaltationis.* In illo divinā præsentiā sicut & reliqua
 divina idiomata non exeruit per humanitatem, pugnat quippe
 cum statu exinanitionis, omnia per eam præsenter gubernare.
In hoc per sessionem ad dextram Dei omnium in cœlo & in terra gu-
 bervationem plenariā secundum humanitatem accepit. *Hinc*
*Form. Concord. Loc. de Pers. Christi §. affirmativ. ii. p. 608: Eamq; (di-
 vinam) Majestatem, ratione unionis Personalis, semper Christus ha-
 buit: sed in statu suæ humiliationis sese exinanivit: quā de causa reve-
 rā atate, sapientiā & gratiā apud Deum atq; homines PROFE-
 CIT. Quare Majestatem illā non semper, sed quoties ipsi visum fuit, ex-
 eruit: donec formam servi, non autem humanam Naturam, post re-
 surrectionem plenè & prorsus deponeret, & in plenariā usurpationem,
 manifestationem & declarationem divinæ Majestatis collocaretur,
 & hoc modo in gloriam suam ingrederetur. Itaq; jam non tantum
 ut Deus, verum etiam, ut homo, omnia novit, omnia potest,
 OMNIBUS CREATURIS PRÆSENS EST, & omnia
 quæ in cœlis, in terris & sub terra sunt, sub pedibus suis, & in ma-
 nu sua habet. Sic in explicatione Form. Concord. p. 783. asseritur,
 quod Christus hanc Majestatem, ut præsens sit ubicunq; velit, secundum
 suam humanitatem ad dextram Majestatis & virtutis Dei accepit.*
 Breviter repetendo, objectiones loquuntur non de præsentiā hu-
 manæ naturæ vel ad λόγῳ vel divinā vel in statu exaltationis: sed de
 humana & in statu exinanitionis. Nihil ergo contra nos conclu-
 dunt.

2. An

2. *An Christus obedientiam parentibus juxta legem debuerit?* Affi.
Piscator in notis germanicis ad Luc. 2. v. 51. partim quia filius Adami, partim quia filius Israelis, seu ut *in Resp. Apol. ad Parasc. Vorst. p. 2. c. 8. p. 157.* loquitur, jure creationis, atq; hinc nobis ea nihil mereri potuisse concludit, quod ex *Socino de Christo Salvatore p. 3. c. 5.* didicit, cui & asseclis brevitatis gratiâ tria tantum opponimus. 1. *Scriptura claritatem*, Filius hominis Dominus tertii præcepti *Matth. 12. v. 18. Marc. 2. v. 28.* E. nec quarti debitor. 2. *Persona obedientis dignitatem.* Non enim purus Adami vel Israelis Filius, sed *θεογενετος*, subjectus hic est parentibus. Si *Piscator* vellet negare cum *Socino* divinitatem, remitteremus eum ad Theologorum nostrorum hac de re scripta: sin cum *Nestorio* dividere personam, remitteremus eum ad Paulum, qui Filium Dei sub lege factum asserit *Gal. 4. v. 4.* & ad *Concilium Chalcedonense*, ubi audiet, in actionibus quæ pertinent ad officium Christi, utramque naturam agere quod sibi proprium est, cum communicatione alterius, 3. *Obedientiæ utilitatem*, quæ est nostra justificatio *Rom. 5. v. 18.* factus est sub lege, ut nos, qui legi eramus obnoxii, redimeret *Gal. 4. v. 4. & 5.* estq; perfectio legis non sibi sed credenti *Rom. 10. v. 4.* At si debitor ipse fuisset, hæc aliis promereri suâ obedientiâ non potuisset.

3. *An Christus Deo Patri sit æqualis?* Ex profectu sapientiæ inæqualem Patri esse Filium, veteres Ariani colligebant, teste *Athanasio*. *orat. 4. contra Arian. p. 288. edit. Comel.* quod argumentum ita firmum esse, ut refutari nequeat, asserit *Schmaltz. in refut. thes. Schopp. p. 22.* Nos verò cum *Athanasio* distinguimus inter naturam divinam & humanam, quæ etiam propriam humanam habuit sapientiam, in qua verè crevit, & juxta quam Patri inæqualis fuit. Nulla verò consequentia. Christus secundum humanam naturam Patri est inæqualis. E. nec secundum divinam naturam æqualis. Ariani quidem duas in Christo naturas concedentes hanc admittere coguntur distinctionem: sed *Photiniani*, atq; ex his *Schmaltzius*, in primis *Resp. ad secund. part. Smigleccii c. 14. p. 140.* petitionem principii nos committere hac distinctione dicunt, cum propter hoc ipsum ejusmodi loca à *Photinianis* adducantur, ut doceatur, non esse in Christo istas duas naturas. *Sed mitto*, non peti principium esse in Christo istas duas naturas. *Sed mitto*, non peti principium distinctione allatâ, quæ in Scripturis fundatur: *hoc urgeo, Respondentem*

E

dentem

dentem non petere principium, cum ex suis principiis, quamvis ab adversario non concessis solvit argumentum, nisi eadem prius adversarius expugnaverit. Adde petitionis principii absurdè eum accusari, qui illa, quæ ab adversario ad evertenda sua principia afferuntur, cum principiis suis non pugnare, sed optimè conciliari posse demonstrat: sanè conclusiones contra adversarium valentes, ex nostris principiis deducere haut possumus; at objectiones ejusdem invalidas reddere possumus, si nostræ sententiæ eas contrarias non esse, ex nostris demonstramus principiis. Concedimus enim Christum sapientiâ verè crevisse, fuisse Patri inæqualem, sed consequentiam negamus. Ergò planè non habuit perfectam sapientiam, nec fuit Patri æqualis: æquè ac illam, Christus est homo. Non est Deus. *Quin* ex hoc ipso duas naturas in Christo probamus: Contraria diversarum naturarum idiomata non possunt de eadem persona nisi ob diversas naturas eodem tempore enunciari: Esse sapientiam ab æterno genitam *Prov. 8, 22.* & sapientiâ crescere: esse Patri æqualem *Job. 5. v. 18.* & inæqualem, sunt contraria diversarum naturarum idiomata. Ergò de eadem Christi persona non nisi ob diversas naturas enunciari possunt.

4. *An Deus bimestris & trimestris dici possit?* Negavit id in Concilio Ephesino Nestorius: Voces enim Evangelicas & Apostolicas de Christo duabus personis dividebat, alias attribuens Christo homini & non Deo, alias Christo Deo & non homini: sed cum unus sit Dominus, unus Jesus, unus Christus *1. Cor. 8. v. 6. 2. Cor. 5. v. 14. c. 11. v. 2. 1. Tim. 2. v. 5. Rom. 5. v. 17.* nec alius Jesus sit Deus, alius homo: & verò Jesus hîc dicatur ætate profecisse, utiq; eadem ratione Deum (incarnatum videlicet) ætate profecisse, bimestrem, trimestrem fuisse dici potest: cum in his prædicationibus Deus & Jesus sint ejusdem personæ nomina, in altero à divina natura, in altero ab officio denominatæ.

5. *An Christi humanitati omniscientia communicata?* *Affirmativa fundatur in personali unione:* si enim λόγος ita seipsum carni communicavit, ut divinitatis plenitudo habitet in humana natura σαρκωτός: utiq; etiam sapientia divina ei communicata fuit. *Probat per Scripturæ asseverationem. Col. 2, 3.* in Christo omnes thesauri sapientiæ sunt absconditi, non secundum divinitatē juxta quā est ipsa omniscientia. *Exeritur per Spir. S. unctiōē sine mensura facta*
Et alibi

Etiam Job. 3, 34. & ad dextram Patris sessionem. Requiritur propter officii rationem, tum in precibus exaudiendis, tum in hominibus judicandis, ad quæ *ναεδογωσια*, quæ infinita est scientiæ, necessaria. Negativam *Jodocus Nabum in conc. Domin. I. post Epiph.* probare conatur, cum aliàs sapientia verè crescere non potuisset. Sed brevitatis ergò triplici distinctione rem totam expedimus. 1. Est inter sapientiam in Christo, quæ duplex, subordinata tamen, alia nempe divina infinita immutabilis, & hæc crescere & augeri nõ potuit; alia est humana, juxta quam verè profecit, quod in thesibus demonstratum, verè etiam nonnulla ignoravit. 2. Inter communicationem divinæ sapientiæ in primo unionis momento factam, & ejusdem usurpationem: hæc ignorantiam & profectum sapientiæ humanæ tollit, illa non item. 3. Inter statum exinanitionis & exaltationis: In illo ob inhibitam usurpationem divinæ sapientiæ humana crescere potuit & crevit, in hoc & humana sapientia ad perfectissimum gradum pervenit, & divina semper per & in humanitate se exerit.

CATALOGUS QUARUNDAM ERRORUM PROPOSITIONUM COLLECTUS EX NONNULLIS POFILLATORIBUS.

- I. Agno Paschali successit in N. T. Coena Domini, ceremonia saltem mutata est, non ipsum cœleste donum, *Christus agnus immaculatus pro nobis immolatus, Nabum in Conc. Dom. I. post Epiph. p. 123.*
- II. Christus in templo sedens contulit cum Scribis de rebus divinis, ut aliqua ex illa collatione *divinæ sapientiæ accessio fieret. Id. p. 125.*
- III. Christum quærens inveniet in crucifixi representatione, per imagines, in quibus adorat Christum tanquam præsentem. *Belbart. de Themefwar in Pomerio sermone 2. super hoc Evangel.*
- IV. Filii debent parentes honorare etiam mortuis subveniendò *Eccles. 3. Eleemosyna patris, id est, pro patre & matre data non erit in oblivione coram Deo. Nam Christus in morte Mariæ adfuit. Id. serm. 3.*

V. Plus meriti acquirunt matres, si ipsi lactent infantes. *Id. ib.*
VI. Supremus omnium orbis quem Empyreum appellamus,
& Dei sedem Esaias vocat, ut sessori suo propinquissimus, ita im-
mobilitatis ejus particeps est, qui quamvis immobilis sit, mutatus
tamen aliquando fuit, quando à non esse prodiit inesse *Granaten.*
T. 1. conc. Domin infra Oct. Epiph. p. 253.

VII. Qui intimi singularesq; Dei amici sunt legem ejus abun-
danter adimplent, & plura quidem faciunt, quam lege præcipitur.
Philip. Diez T. 3. Conc. 1. super hanc Dominicam p. 623.

VIII. Plus homo meretur operibus, quæ ex obligatione (id est,
voto Papistico) quàm iis quæ voluntariè facit. *Id. ib.*

IX. Deus non nos ad impossibilia, neq; ad nimium quidem
difficilia obligat (*hoc asserit ut probet semper orationibus attendere*
non esse necessarium) *Id. Conc. 3. p. 650.*

X. Petra solida est cor Mariæ Virginis: super cujus fidem fun-
data est Ecclesia & ædificata, & in cujus corde reposita sunt funda-
menta æterna mysteriorum fidei nostræ, quæ de Christo Deo &
homine revelata sunt, ut in eo conservarentur & ab eo fidelibus
communicarentur. *Didacus de Yanguas Promptuar. conc. p. 154.*

XI. Quàm profundè descendit & humiliatus est summus ille
Pater amore formosi hujus Filioli correptus, qui divinam naturam
exinanivit, ut exaltaret in Christo quantum posset humanam. *Cor-*
nel. Mussus Conc. T. 1. p. 147.

XII. Christus toto deinde (id est, post Baptismum) anno usq;
ad miraculum in nuptiis factum, Apostoli officium sibi non arro-
gavit, ut publicè concionaretur. *Id. p. 168.*

Sancte Puer Jesu, doce nos te in verbo querere, quest-
tum invenire, inventum hic & in æternum amare.

94 A 7385

ULB Halle
002 728 095

3

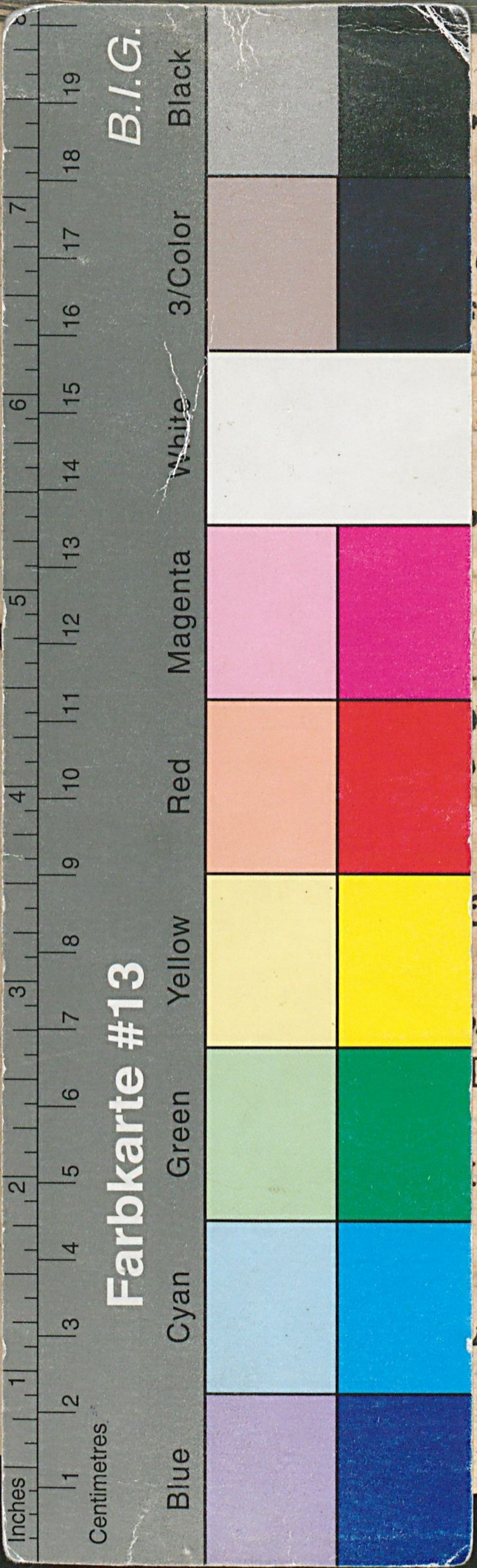

VD17

1. An die ...
2. ...
3. An die ...

TIO

ca primæ
festum,

HARDO
FESSORE

is Affine

mit

LYSERUS

VII.

MANNI.

